

อิทธิพลของพุทธคำสอนที่มีผลกระทบต่องานเขียนนวนิยายของกฤษณา อโศกสิน

ประวัติชีวิตที่มีอิทธิพลต่องานเขียนนวนิยายของกฤษณา อโศกสิน

กฤษณา อโศกสิน มีชื่อและนามสกุลจริงว่า สุภัทญา ชลศึกษ์ เกิดเมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2474 ที่บ้านเช่าในตรอกวัดเทพธิดาราม ตำบลสำราญราษฎร์ กรุงเทพมหานคร บิดาชื่อนายกมล ชลศึกษ์ รัฐคำสัตรบั้งทิดสุพิลาจกรรมหารวิทยาลัย เดิมรับราชการที่กรมสหกรณ์ ทำเตียน ต่อมาย้ายไปเป็นพนักงานสหกรณ์จังหวัดอ่างทองและอยุธยาตามลำดับ มารดาชื่อนางทองโปร่งชลศึกษ์ เนื่องจากแม่แท้ ๆ ของกฤษณา อโศกสิน ไม่ค่อยมีเวลาเลี้ยงลูกเพราะมีลูกหลายคน บ้างเป็นบุคคลสำคัญในวัยเด็กอีกคนหนึ่งซึ่งเปรียบเสมือนมารดาคนที่สอง บ้างคนนี้มีส่วนเขียนนวนิยายลงบนโครงสร้างแห่งชีวิต จิตใจของเธอไม่น้อย เพราะบ่าเลี้ยงดูเธอมาตั้งแต่เด็ก ถึงแม่บ่าจะไม่รู้หนังสือก็ตาม แต่ความที่เป็นคนขี้เจ้าและขี้งเล้า บ่ามักจะร้องเพลงกล่อมเด็กให้เธอและน้อง ๆ ฟัง ดังจะเห็นอิทธิพลในการตั้งชื่อนวนิยายเรื่อง น้ำท่วมเมฆ จากบทกล่อมเด็ก "โยกเยกเอ๋ย น้ำท่วมเมฆ กระต่ายลอยคอ หมาหางงอ กอดคอโยกเยก" และเรื่อง หลังคาใบบัว ซึ่งมาจาก "เรือเอ๋ยเรือกัญญา หลังคาใบบัว ผนตกไม่รู้ว มันทกัไหลลงดิน" ฉะนั้น บ้างจึงมีอิทธิพลในงานเขียนบางเรื่องของเธอเปรียบเสมือนลุ่มตบั้นทักเรื่องราวต่าง ๆ ในอดีต

ชีวิตในวัยเด็กของกฤษณา อโศกสิน จำเป็นต้องย้ายที่อยู่ตามความจำเป็น ในหน้าที่การงานของบิดาอยู่เสมอ จึงเป็นการเปิดโลกทัศน์ของเธอให้กว้างขึ้นพร้อมทั้งนำสถานที่ต่าง ๆ ที่ได้พบเห็นมาเป็นฉากในนวนิยายได้เป็นอย่างดี เช่น บ้านของขุนเจนอักษร ในเรื่อง ประตูลีทา อาจจะเป็นบ้านพักของบิดาเมื่อครั้งเป็นพนักงานสหกรณ์จังหวัดอยุธยา

กฤษฎา อโศกสิน จบการศึกษาระดับประถมศึกษาที่จังหวัดอ่างทองและ
 อยุรยา เมื่ออายุ 9 ขวบ เข้าเป็นนักเรียนประจำที่โรงเรียนราชนิติ หลังจากนั้น
 ไม่นานบิดาย้ายเข้ามารับราชการในกรุงเทพฯ จนได้รับตำแหน่ง หัวหน้ากองสหกรณ์ธนกิจ
 ในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง ปี พ.ศ. 2487 โรงเรียนราชนิติมีความจำเป็นต้อง
 อพยพนักเรียนหญิงสงครามไปยังอำเภอผักไห่ จังหวัดอยุธยา ขณะนั้นกฤษฎา อโศกสิน
 อายุได้เพียง 13 ปี ได้เกิดเหตุการณ์สำคัญอันมีส่วนแปรผันชีวิตของเธอคือมารดาประสบ
 อุบัติเหตุเรือล่มที่อำเภอบางไทร จังหวัดอยุธยา ในระหว่างเดินทางกลับกรุงเทพฯ
 เมื่อล่อง ลุก ๆ เรียบร้อยแล้ว การสูญเสียครั้งนี้เป็นการสูญเสียที่น่าความทุกข์อย่าง
 ใหญ่หลวงมาสู่ชีวิตเธอ เธอสำนึกได้ว่าต้องรับผิดชอบตัวเองมากขึ้น เธอขริมลง
 เอาใจใส่การเรียนมากขึ้น

ด้วยการที่กฤษฎา อโศกสิน เป็นคนชอบคิด ชอบฝัน และรักการอ่านโดย
 เฉพาะอย่างยิ่ง "ภา พงษ์วรรค" เป็นผู้จุดไฟให้รักงานเขียน เมื่อเรียนอยู่ชั้น
 มัธยมปีที่สอง กฤษฎา อโศกสิน มีโอกาสอ่านเรื่องสั้นนักเขียนรุ่นพี่ชั้นมัธยม 4
 แต่งขึ้น เธอชื่นชมสำนวนหวานและการตั้งชื่อเรื่องคมคาย อย่าง คืนที่เสื่อมมนต์
 ของ ประภาศรี นาคะนาท (น้องสาวของ ประหยัด ค. นาคะนาท) เร่งเร้าให้
 เธออยากเขียนได้อย่างนั้นบ้าง กฤษฎา อโศกสิน พยายามครั้งแล้ว
 ครั้งเล่าเพื่อเขียนเรื่องให้จบแต่ไม่ประสบผลเลยหันไปฝึกหัดเขียนร้อยกรองก่อนโดย
 ยึดสุนทรภู่เป็นหลักแล้วขยับไปเขียนโคลงและส่นท์

ในปีพ.ศ. 2489 เมื่อกฤษฎา อโศกสิน อายุได้ 15 ปี กำลังศึกษาอยู่
 ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กฤษฎา อโศกสิน เป็นตัวของตัวเองมากขึ้นจนเขียน
ของขวัญปีใหม่ เป็นเรื่องสั้นเรื่องแรก ใช้นามปากกา "กัญญชลลา" (ตัดมาจากชื่อและ
 นามสกุล แล้วต่อเข้าด้วยกัน เรื่องนี้ได้รับการตีพิมพ์ในนิตยสาร ไทยใหม่วันจันทร์
 ประมาณ พ.ศ. 2489

หลังจากที่มารดาเสียชีวิตไปได้ไม่นาน บิดาก็เริ่มเล่นการเมืองโดยลงสมัครรับเลือกตั้งที่อำเภอสุพรรณบุรี และได้รับตำแหน่งผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรี พรรคแนวรัฐธรรมนูญ แต่เป็นผู้แทนได้ไม่นานก็เกิดการปฏิวัติยึดอำนาจ จากพลโทผิน ชุณหะวัณ ทำให้บิดาของเธอพ้นจากตำแหน่งทั้งในทางการเมืองและทางราชการ ฐานะครอบครัวจึงตกต่ำลง ต่อมาเกิดเหตุการณ์สำคัญที่มีผลกระทบต่อจิตใจเป็นอย่างมาก คือ บิดาถูกจับกุมในฐานะนักโทษการเมือง กฤษฎา อโศกสิน เป็นบุตรคนโตในจำนวนพี่น้อง 6 คน ต้องรับภาระต่างๆ ในครอบครัวประกอบกับฐานะยากจนลง ชีวิตตอนนั้น วุ่นวายแคว้งคว้าง ชีวิตของเธอเริ่มเปลี่ยนแปลงในช่วงนี้ ดังนั้นเธอจึงเรียนให้จบมัธยมปีที่ 5 โดยเร็วที่สุด หลังจากนั้นได้เข้าศึกษาที่คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในปีแรกของการศึกษาทางคณะพาณิชยศาสตร์ ได้จัดทำหนังสือ "เอื้องฟ้า" ขึ้น กฤษฎา อโศกสิน ได้แต่งเรื่อง "ไต้ร่มขงโค" ลงในวารสารฉบับนั้นด้วย

เนื่องจากฐานะครอบครัวไม่เอื้ออำนวยให้ศึกษาต่อ กฤษฎา อโศกสิน จึงลาออกมาประกอบอาชีพรับราชการที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในตำแหน่งบรรณารักษ์ตรีประจำห้องสมุดกรมประมง เธอได้นำความรู้จากการทำงานห้องสมุดมาเป็นข้อมูลในการเขียนนวนิยายเรื่อง "รากแก้ว"

ในปี พ.ศ. 2497 นิตยสารศรีสัปดาห์ ได้ลงนวนิยายเรื่องแรกของ กฤษฎา - อโศกสิน เรื่อง ชีวิตเป็นของเรา ใช้นามปากกาว่า "กัญญ์ชลา" และต่อมาอีกหลายเรื่อง คือ ในกระแฉับ ประตูลีเทา ดอกหญ้า และ ดวงตาสวรรค์ (นวนิยายที่สืบเผื่องมาจาก ดอกหญ้า)

เมื่อสงครามภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทยก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2501 กฤษฎา อโศกสิน สมัครเป็นสมาชิกของสมาคมด้วย ท่ามกลางนักเขียนอาวุโส เธอได้รู้จักกับ พระยาอนุমানราชธน นายกลสมาคมคนแรก รู้จักอมราวดี ช่าง ทัศนกิจ มาลัย ชูพินิจ ฯลฯ

ที่สำคัญที่สุดก็คือ คุณฉนิลวรรณ ปิ่นทอง บรรณาธิการนิตยสารสตรีสารซึ่งชักชวนให้เขียนเรื่องลงในนิตยสารบ้าง หม่อมหลวงจิตติ นพวงศ์ เจ้าของและบรรณาธิการศรีสปีดที่มีนโยบายผูกขาดนามปากกา หวงนักเขียนเครื่องสำอางค์ทุกคน เธอจึงแอบตั้งนามปากกาใหม่เขียนเรื่อง วิหคที่หลงทาง เป็นเรื่องแรกในปี พ.ศ. 2501 ใช้นามปากกาว่า "กฤษณา อโศกสิน" โดยได้แนวคิดจากคอสมีโกโซปโนฮาฮิโร "จินตนาตบปัญหา" ในนิตยสาร กฤษณา อโศกสิน ได้แก้ไขข้อบกพร่องและเริ่มค้นพบแนวทางของการเขียนนวนิยายของตัวเองที่เธอถนัดคือเป็นแนวชีวิตครอบครัว

กฤษณา อโศกสินล้มเลิกกับนายประพันธ์ ญาณารณพ เมื่อวันที่ 18 มีนาคม พ.ศ. 2502 มีบุตรด้วยกัน 4 คน ชาย 3 คน หญิง 1 คน นวนิยายในระยะแรกของกฤษณา อโศกสินต่อจากวิหคที่หลงทางคือ น้ำผึ้งขม ระพีวงเดือน สายรุ้งสลาย เนื้อเรื่องของนวนิยายระยะนี้ยังเป็นรูปแบบเก่า กล่าวคือ ตัวเอกฝ่ายหญิงมักจะเป็นคนจนแต่อุปนิสัยดี ส่วนตัวเอกฝ่ายชายร่ำรวย กว่าทั้งคู่จะสัมพันธ์ต้องผ่านอุปสรรคมากมาย จะเห็นได้ว่านวนิยายในระยะแรกของกฤษณา อโศกสิน เป็นนวนิยายแนวรักซึ่งนวนิยายแนวนี้เป็นแนวโน้มส่วนใหญ่ของนวนิยายที่ประพันธ์ในระหว่าง ปี พ.ศ. 2501-2506¹

ด้วยวัยและประสบการณ์ที่มากขึ้นจะเห็นพัฒนาการในงานเขียนของกฤษณา อโศกสินอย่างเด่นชัดจากเรื่อง น้ำเข่าทราย กฤษณา อโศกสิน เริ่มนำตนเองออกมาจากรูปแบบเก่า เนื้อเรื่องสมจริงและไกลตัวขึ้น ขณะเดียวกันก็นำเอาชีวิตและสภาพแวดล้อมของคนอันมาเป็นวัตถุดิบในงานเขียน ผู้อ่านน้ำเข่าทรายในยุคสมัยนั้นส่วนใหญ่มักจะคิดว่า "พุดกรอง" ในเรื่องนี้เป็นภาพจำลองของสตรีผู้หนึ่งในตระกูลอัศวินมหาเศรษฐีของเมืองไทย นวนิยายที่แต่งในปีเดียวกันนี้ยังมีเรื่องเมียหลวง ซึ่งมีลักษณะสมจริงมากขึ้น

ปี พ.ศ. 2518 กฤษณา อโศกสิน ได้รับรางวัลวรรณกรรมดีเด่นคือรางวัล ส.ป.อ. จากเรื่องเรือมนุษย์ และปี พ.ศ. 2515 แต่งเรื่องตะวันตกดิน

¹ บาทยัน อิ่มสำราญ, "นวนิยายไทยระหว่าง พ.ศ. 2501-2506: การวิเคราะห์แนวคิด," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528), หน้า 4.

ได้รับรางวัลวรรณกรรมดีเด่นขององค์การ ส.ป.อ. อีกครั้งหนึ่ง หลังจากนั้น นวนิยาย
ของกฤษณา อโศกสิน ยังได้รับการเสนอให้ได้รับรางวัลต่าง ๆ เกือบทุกปีได้แก่

ปี พ.ศ. 2516 เรื่องฝันกลางฤดูฝน ได้รับรางวัลชมเชย จากสมาคม
ผู้จัดพิมพ์และจำหน่ายหนังสือ

ปี พ.ศ. 2517 เรื่องรากแก้ว ได้รับรางวัลชมเชยจากงานสัปดาห์หนังสือ
แห่งชาติ

ปี พ.ศ. 2519 เรื่องไม้สัดใบ ได้รับรางวัลชมเชยจากงานสัปดาห์หนังสือ
แห่งชาติ

ปี พ.ศ. 2520 เรื่องลมที่เปลี่ยนทาง ได้รับรางวัลชมเชยจากงานสัปดาห์
หนังสือแห่งชาติ

ปี พ.ศ. 2522 เรื่องบ้านขนนก ได้รับรางวัลชมเชยจากงานสัปดาห์หนังสือ
แห่งชาติ

ปี พ.ศ. 2523 เรื่องไฟหนาว ได้รับรางวัลชมเชยจากงานสัปดาห์หนังสือ
แห่งชาติ

ปี พ.ศ. 2528 เรื่องขุนปิดทอง ได้รับรางวัลซีไรต์

ในช่วงปี พ.ศ. 2511-2512 มีผลงานของกฤษณา อโศกสิน มากมายรวม
6 เรื่องได้แก่ น้ำเข้าะทราย มณีดิน เมฆหลวง ไฟในทรวง ลานภูมรา และ
ดาวเหนือ อาจจะเป็นเพราะมีงานเขียนมากมายเธอจึงลาออกจากราชการมายึด
งานเขียนเป็นอาชีพ ปีเดียวกันนี้ได้เกิดเหตุการณ์สำคัญอีกเหตุการณ์หนึ่งซึ่งอาจเป็น
จุดเปลี่ยนแปลงที่สำคัญอีกจุดหนึ่งในชีวิตของเธอคือ เธอหย่าขาดจากนายประพันธ์ ญาณารามพ
เป็นที่น่าสังเกตว่าปี พ.ศ. 2512 กฤษณา อโศกสิน มีผลงานเสนอเพียงเรื่องเดียวคือ

ปนัดดา อาจจะเป็นเพราะสาเหตุจากการหย่าร้างเป็นผลให้งานเขียนในยุคหลัง มีเนื้อเรื่องส่วนใหญ่เกี่ยวกับการหย่าร้างของคู่สมรส หรือการผิดหวังในชีวิตสมรส ตัวอย่างเช่นเรื่อง ไม้สัดใบ ระบำมาร โพทนามว เสื่อมสับลาย ปูนปิดทอง เรื่องเหล่านี้มักจะเริ่มต้นหรือลงเอยด้วยการหย่าร้าง

ปี พ.ศ. 2514 กฤษณา อโศกสิน เขียน ลมบูรพา ผู้เขียนได้แสดงทัศนะทางการเมือง สังคมในงานเขียนของตนเอง เป็นการเริ่มเล่นนอกเขตของนวนิยายให้กว้างขวางออกไปจากเดิม แม้ว่าเนื้อเรื่องยังเป็นเรื่องของความรักระหว่างชายหนุ่มกับหญิงสาวก็ตาม

อิทธิพลของอารยธรรมตะวันตก อีกอย่างหนึ่งคือการนำรักร่วมเพศมาใช้ในนวนิยายของเธอเป็นแนวปมปริศน จะพบว่าใน ปลั่งสังข์ใบบัว ตัวเอกมีลักษณะรักร่วมเพศ (HOMOSEXUALITY) ซึ่งกฤษณา อโศกสิน ยังมองในแง่รังเกียจ รากแก้ว เป็นเรื่องเกี่ยวกับเลสเบียน (LESBIANISM) กฤษณา อโศกสิน เริ่มมีความเห็นอกเห็นใจต่อตัวละครมากขึ้น แต่ยังไม่ยอมรับเสียทีเดียว จนกระทั่งเขียน ประตูที่ปิดตาย แสดงทัศนะยอมรับบ้าง ในขณะที่เดียวกันก็มีนักเขียนหลายท่านเล่นนวนิยายแนวปมปริศน เช่น โสภาค สุวรรณ เขียนตะวันสับฟ้า สุวรรณ ลูคนรา เขียนลูกรัก เรื่องเหล่านี้ตัวเอกล้วนมีลักษณะรักร่วมเพศ แทบทั้งสิ้น

นวนิยายหลัง 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ส่วนใหญ่จะเป็นวรรณกรรมเพื่อชีวิต มีนักเขียนหลายท่านเริ่มเปลี่ยนแนวการเขียนหันเข้าหาสังคมมากขึ้น กฤษณา อโศกสิน มีแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลง เริ่มเล่นงานที่เรียกว่า วรรณกรรมในการเปลี่ยนแปลง เพื่อสังคมที่ดีกว่า เริ่มจากเรื่อง ลมที่เปลี่ยนทาง ติดตามด้วยเรื่อง สะพานข้ามดาว พลอยพราวแล้ง

ปี พ.ศ. 2521 กฤษณา อโศกสิน เริ่มเล่นนวนิยายเชิงชีวิตประวัติได้แก่เรื่อง น้ำท่วมเมฆ ซึ่งเป็นเรื่องราวของตัวเอง และ บ้านชนน ซึ่งเป็นชีวิตประวัติ

ที่ได้จากหนังสืองานศพของคุณเกสิดแก้ว กิตติบุตร เป็นนวนิยายเชิงจิตวิทยาให้เห็นถึงสภาพจิตใจที่ขาดความรักความอบอุ่นในวัยเด็กเนื่องจากพ่อแม่หย่าร้างกัน ตัวละครเอกฝ่ายหญิงจึงเรียกร้องความรักจากตัวละครเอกฝ่ายชาย อาจจะไม่ใช่ความโง่เขลาของผู้หญิงที่มีปริมาณความรักมากกว่าฝ่ายชาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้หญิงอย่างเหมือนแพร์ ซึ่งทุ่มเทความรักให้กับพัดโบกอย่างมากมาย พร้อมกับคาดหวังความรักตอบแทนจากพัดโบกอย่างมากเช่นกัน ความจริงแล้วเนื้อเรื่องประเภทเดียวกันนี้ กฤษณา อโศกสิน เคยใช้แต่งเรื่อง สมมุติว่าเขารักฉัน มาแล้ว แต่เน้นหนักทางด้านจิตวิทยาการรักษาทางจิตมากกว่านี้

ลักษณะนิสัยอย่างหนึ่งของ กฤษณา อโศกสินคือ ชอบดูลายมือ ดูดวง อาจเป็นลักษณะนิสัยและความเชื่อที่ได้รับอิทธิพลจากบิดาซึ่งชอบศึกษาตำราโหราศาสตร์ จากประสบการณ์นี้เป็นเกร็ดความรู้ที่ กฤษณา อโศกสินมักจะสอดแทรกไว้ในนวนิยายหลายเรื่อง คือ ผืนกลางฤดูฝน และ แมลงและมาลี เพื่อแสดงความรู้ในเรื่องอิทธิพลของดวงดาวที่มีต่อโชคชะตาราศีของมนุษย์ นอกจากนี้ กฤษณา อโศกสินจะได้รับเกร็ดความรู้ทางโหราศาสตร์จากบิดาแล้ว อาจได้รับอิทธิพลจากสามีคนที่สองคือ นายสมพร ภูริพงศ์ ซึ่งเป็นเจ้าของนามปากกา "ขสันธร" หรือ "วิศุทธิ์" เป็นนักตอบปัญหาเรื่องดวงชะตาในนิตยสารหลายฉบับ ได้แก่ "สาวสวย" "แพรว" "สกุลไทย"

นวนิยายในช่วงหลังของ กฤษณา อโศกสิน ได้พัฒนาขึ้นมาเป็นอย่างมาก กฤษณา อโศกสิน บรรยายความรู้สึกของตัวละครได้เป็นอย่างดี มีการเน้นถึงการเคลื่อนไหวของอารมณ์ จะมีการบรรยายความรู้สึกของตัวละครทุกระยะ สามารถแจกแจงความรู้สึกของตัวละคร ขุดคุ้ยไปถึงความรู้สึกส่วนลึกและนำออกมาตีแผ่ มาจนถึงเรื่องล่าสุดที่ได้รับรางวัลซีไรต์ประจำปี พ.ศ. 2528 คือ เรื่องปุนปิดทอง ผู้เขียนมิได้เน้นแต่ความรู้สึกของตัวละครเอกเท่านั้น แต่เน้นถึงความรู้สึกของตัวละครทุกตัวไม่ว่าจะเป็นคุณยายทอง คุณสุรี ซึ่งเป็นตัวพ่อและแม่ของตัวละครเอกในเรื่อง จะพบพัฒนาการของ กฤษณา อโศกสิน อีกอย่างหนึ่งที่ทันสมัยคือการใช้ทฤษฎี การอยู่ร่วมกันก่อนแต่งงาน

ของคู่สมรสและประสพความล้มเหลวเป็นอย่างดึกกับตัวละครเอกของเรื่อง

จะเห็นได้ว่า กฤษณา อโศกสิน พยายามพัฒนางานเขียนของตนเองอยู่ตลอดเวลา ทำให้นามปากกา "กฤษณา อโศกสิน" เป็นที่รู้จักกันแพร่หลายดังที่เรื่องยศ สันทรศิริ กล่าววิจารณ์เรื่อง วิหคที่หลงทาง (2501) ไว้ตอนหนึ่งว่า "งานของกฤษณา อโศกสิน มีลักษณะภายในมากขึ้น แนวการเขียนเดิมที่หวานฉ่ำอยู่ในวัยหนุ่มสาว เริงความรักที่ควรเสียนได้หมดไป แต่ก้าวเข้าสู่ปัญหาใหม่ สะท้อนปัญหาครอบครัวและความขัดแย้งต่าง ๆ ที่เป็นเหตุให้ชีวิตคู่ต้องพบความล้มเหลว"² งานเขียนในช่วงหลังยืนยันได้ว่า กฤษณา อโศกสิน มิได้หยุดแนวคิดในการเขียนไว้เพียงแค่นี้ แต่ได้เสนอภาพชีวิตในวงกว้างออกไป ซึ่งต้องเผชิญกับปัญหาของสังคมในลักษณะต่าง ๆ ดังที่ ลูจิตรา ลูตเคียงไกล ได้กล่าวไว้ในบทความเรื่อง "นวนิยายไทยกับสังคม" ว่า

นักเขียนหลายคนประสพความล้มเหลวในการสะท้อนสภาพสังคม แจ่มุมแปลกใหม่ออกมาภายใต้รูปแบบของนวนิยาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อ "เรียมมนุษย์" ของ กฤษณา อโศกสิน ได้รับรางวัลวรรณกรรมไทยยอดเยี่ยมประจำปี จากองค์การ ส.ป.อ. เมื่อ พ.ศ. 2511 ทำให้นักประพันธ์พากันขุดคุ้ยเรื่องสังคมออกมาเขียนกันยกใหญ่ แม้ว่าระยะแรกจะเป็นเรื่องชีวิตครอบครัว เช่น เรียมมนุษย์ ปากกามเทพ น้ำเข่าทราย ของ กฤษณา อโศกสิน .. แต่ระยะต่อมาก็ได้มีการขยายขยายระดับขึ้นไปสู่ปัญหาสังคมปัจจุบันแง่ต่าง ๆ เท่ากับเป็นการแสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดถึงเจตนาในการสะท้อนสภาพสังคมไว้ในโลกของนวนิยายได้แก่... ปัญหาความขัดแย้งระหว่างอุดมคติกับความเป็นจริง

² เรื่องยศ สันทรศิริ "กฤษณา อโศกสินกับงาน". อักษรศาสตร์วิจารณ์

อย่างตะวันตกดินของ กฤษณา อโศกสิน... ปัญหาความผิดปกติทางเพศ
อย่างเช่น รากแก้ว ของ กฤษณา อโศกสิน...³

"นิพนธ์" ผู้เขียนคอลัมน์ "พบนักเขียน" ในนิตยสาร "สกุลไทย" กล่าวถึง
เหตุที่นวนิยายของ กฤษณา อโศกสิน แทบทุกเรื่องได้รับความนิยมจากนักอ่านเป็น
จำนวนมากไว้ว่า

อาจจะเป็นเพราะว่า กฤษณา อโศกสิน เป็นนักเขียนที่ไม่ยอมย่อท่า
อยู่กับที่ เนื้อหาในนวนิยายของเธอไม่เพียงแต่จะสะท้อนภาพชีวิตของ
ผู้คนในสังคมออกมา เช่น ปัญหาเรื่องความรัก ครอบครัวเท่านั้น แต่
ยังได้กระจายวงกว้าง เช่น เกี่ยวกับระบบราชการการปฏิบัติงาน
ด้านสังคมที่เกี่ยวกับประชาชนส่วนใหญ่ และบางเรื่องก็เกี่ยวกับการเมือง
ซึ่งเธอก็ประสบความสำเร็จในงานเขียนเป็นอย่างดี ...⁴

นอกจากการพัฒนาเนื้อหาดังกล่าวแล้ว กฤษณา อโศกสินยังมีความสามารถ
ด้านอื่นอีกหลายประการที่ทำให้ผลงานเป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลาย มีนักวิจารณ์ให้
เหตุผลในลักษณะที่เหมือนกันและแตกต่างกันดังต่อไปนี้

คุณัญญา อินทรกำแหง กล่าวไว้ว่า

กฤษณา อโศกสิน เป็นนักเขียนที่สามารถปรับปรุงงานเขียนของตนให้ทันต่อความ
สนใจของคนอ่านอยู่เสมอ ประกอบกับความประณีตในงานเขียน กฤษณา อโศกสิน
จึงสามารถรักษาระดับความนิยมของผู้อ่านไว้ได้อย่างสม่ำเสมอ⁵

³ สุจิตรา สุตเตียวโกกร, "นวนิยายไทยกับสังคม," อักษรศาสตร์วิจารณ์,
(ตุลาคม-พฤศจิกายน 2518): 42.

⁴ นิพนธ์ (นามแฝง) "พบนักเขียน กฤษณา อโศกสิน," สกุลไทย 1224: 45
เมษายน 2521.

⁵ ัญญา อินทรกำแหง, วรรณกรรมวิจารณ์, หน้า 207.

ม.ล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ กล่าวว่า "เรื่องของนามปากกาที่ดูดีถึงความสนใจของผู้อ่านในแง่ที่มีความจริงใจจะเห็นได้ว่าเป็นตัวของตัวเอง ไม่มีสิ่งที่แสดงว่าทำอะไรเพื่อเอาอย่างใคร หรือเพื่อจะเป็นอย่างไร"⁶

นักวิจารณ์อีกสองท่านคือ ชลธิรา กัสตอญู และสุวรรณา เกรียงไกรเพ็ชร์ ได้กล่าววิจารณ์ไว้ว่า "กฤษณา อโศกสิน มีความสามารถเฉพาะตัวในด้านการสร้างตัวละครได้สมจริงจนเกือบเรียกได้ว่า ตัวละครนั้นมีชีวิตของตัวเอง อันเป็นเหตุให้ตัวละครเหล่านั้นสร้างความสนใจคนอ่านได้อยู่"⁷

จารุณี เขมียาทร กล่าวว่า "ศิลปหายากชิ้นทุกทีในการประพันธ์สมัยใหม่ของไทย "น้ำเข้าะทราย" ของกฤษณา อโศกสิน เป็นตัวอย่างของงานที่เด่นอยู่ได้ด้วยศิลปอันหมดจด..."⁸ และ "กฤษณา อโศกสิน ยังแสดงศิลปะในการให้มีมิติใหม่แก้ปัญหาใหม่ของสังคมและในการใช้ภาษาอีกด้วย..."⁹

นอกจากนี้ในหนังสือ "ประวัตินักเขียนไทย เล่ม 1" ของกรมศิลปากร ได้กล่าวถึงความสามารถในงานเขียนของ กฤษณา อโศกสินไว้ว่า

⁶ ม.ล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, "หัวใจของวรรณคดีไทย", ใน วรรณไวทยาการ: วรรณคดี (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2522), หน้า 100.

⁷ ชลธิรา กัสตอญู และสุวรรณา เกรียงไกรเพ็ชร์ "ตะวันตกดินกับรางวัล ส.ป.อ." อักษรศาสตร์วิจารณ์. (สิงหาคม 2511): 3-31.

⁸ จารุณี เขมียาทร, "...แต่ศิลปะไม่ใช่ชีวิต" อักษรศาสตร์วิจารณ์. (ตุลาคม 2516): 4-7.

⁹ เรื่องเดียวกัน.

ความสามารถยอดเยี่ยมของ กฤษณา อโศกสิน อยู่ที่การเล่นอเรื่อง
 ได้รัดกุม มีตัวละครที่ผู้อ่านสามารถนึกภาพได้ประดุจดังมีชีวิต ทุกเรื่อง
 จะมีเค้าโครงเรื่องหรือพล็อตที่กำหนดการดำเนินเรื่องให้ผู้อ่านกระหาย
 ใคร่ติดตาม และแทบทุกเรื่องจะล่อตลวง เล่นอข้อคิดที่ผู้อ่านจะใช้ประโยชน์
 ในการดำเนินชีวิตได้อันเป็นลักษณะสำคัญส่วนหนึ่งของคุณค่าแห่งวรรณกรรม
 นอกจากนั้น กฤษณา อโศกสิน ยังมีก่นำเรื่องในชีวิตจริงของคนในสังคม
 มาเป็นแนวทางผูกเค้าโครงเรื่อง ทำให้เรื่องในการเล่นอมีความสมจริงและ
 น่าสนใจ การสร้างลักษณะตัวละครหญิงชายนั้น กฤษณา อโศกสิน
 มักแสดงอัจฉริยภาพอย่างเด่นชัดในการสร้างตัวละครที่มีลักษณะนิสัย
 ตามที่เป็นอยู่ในสังคมไม่ว่าในด้านดีหรือด้านเลว และสามารถรักษา
 ลักษณะประจำตัวละครไว้ได้ตามที่กำหนดไว้แต่ต้นจนจบเรื่อง ทำให้
 ตัวละครมีชีวิตชีวา ¹⁰

กฤษณา อโศกสิน กับ กฎแห่งกรรม

ในปัจจุบัน กล่าวได้ว่านวนิยายเป็นวรรณกรรมที่มีบทบาทและอิทธิพลมาก
 ประเภทหนึ่ง เพราะนอกจากจะให้ความบันเทิงเร้าอารมณ์แล้ว นวนิยายยังเป็นสื่อ
 ถ่ายทอดความคิดความต้องการของผู้เขียนไปสู่ผู้อ่านได้อีกด้วย ดังที่ ฐะปะนีย์
 นาครทรรพ ได้อธิบายลักษณะของนวนิยายไว้ว่า

นวนิยายคือ เรื่องราวที่มีเหตุการณ์ต่อเนื่องกัน ความมุ่งหมายของ
 นวนิยายนั้นก็เพื่อสร้างความบันเทิงให้ผู้อ่านนวนิยายจึงอยู่ในประเภท
 บันเทิงคดี แต่บางทีนักเขียนก็ใช้นวนิยายเป็นเครื่องมือสำหรับเล่นอ
 "สาร" ของตน อาจเป็นสารที่เรียกร้องความเป็นธรรมในสังคม
 หรือเย้ยหยัน เสียดสีสังคม หรือแสดงแนวคิดเกี่ยวกับชีวิตและสังคมใน
 แง่ใดแง่หนึ่งก็ได้ ¹¹

¹⁰ กรมศิลปากร, ประวัตินักเขียนไทย เล่ม 1 (กรุงเทพมหานคร: ศิลปาบรรณาการ, 2518), หน้า 11-17.

¹¹ ฐะปะนีย์ นาครทรรพ, วิชาการประพันธ์ (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2521), หน้า 182.

ด้วยเหตุที่เนื้อหาของนวนิยายเป็นบันทึกเรื่องราวของมนุษย์โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับ ความนึกคิด อารมณ์ และความรู้สึกโดยที่นักประพันธ์เล่นออกมาในแบบแผนชีวิตที่แตกต่างกัน บางครั้งก็เอาความนึกคิดและอารมณ์ที่อยู่ลึกลงไปในชีวิตจิตใจของมนุษย์ แม้แต่เจ้าตัวเอง ก็ได้รู้ตระหนักมาก่อน มาตีแผ่ให้เห็นในลักษณะของเรื่องลุ่มมุด "แต่เป็นความลุ่มมุดที่มีเค้าโครงใกล้ความเป็นจริงในชีวิตของมนุษย์เพราะความลุ่มมุดหรือจินตนาการของผู้เขียน นวนิยายนั้นย่อมเกิดจากประสบการณ์ สิ่งแวดล้อม ความรอบรู้ และความเล็งเห็นในแก่น ความจริงของชีวิตในแต่ละมุมของผู้เขียนแต่ละคนโดยเฉพาะ"¹² นวนิยายจึงช่วยให้ผู้อ่านรู้จักและเข้าใจโลกมากขึ้น สามารถเข้าใจและเห็นใจเพื่อนมนุษย์ได้ดียิ่งขึ้น และยิ่งไปกว่านั้น นวนิยายยังเป็นผลผลิตของมนุษย์ในสังคม จึงย่อมจะมีเนื้อหาและความคิด ความเชื่อ และความศรัทธา อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการมีชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมนั้น ซึ่งหมายความว่านวนิยายช่วยสะท้อนความเชื่อ และความศรัทธาของคนในสังคมนั้นได้ด้วย

สังคมไทยเป็นสังคมชาวพุทธ ในฐานะครอบครัวชาวพุทธ กฤษฎา อโศกสิน ได้เล่นอ พุทธปรัชญา เรื่องกรรม ซึ่งเป็นหลักคำสอนสำคัญในพุทธศาสนาโดยอาศัยรูปแบบของนวนิยาย กฤษฎา อโศกสิน เป็นพุทธศาสนิกชนคนหนึ่งที่มีความรับผิดชอบต่อพุทธศาสนา ทั้งในด้านการประพฤติปฏิบัติส่วนตัว และการนำเล่นนวนิยาย กฤษฎา อโศกสิน ใช้ชีวิตสงบอยู่กับครอบครัวซึ่งนับถือพุทธศาสนามาตั้งแต่บรรพบุรุษ อีกนัยหนึ่ง กฤษฎา อโศกสิน เป็นพุทธศาสนิกชนโดยสายเลือด จากการสัมภาษณ์ กฤษฎา อโศกสิน¹³ พบว่าในฐานะพุทธศาสนิกชน กฤษฎา อโศกสิน ปฏิบัติธรรมอย่างง่าย ๆ คือ ยึดถือศีล 5

¹² รัชฎวณ อินทรกำแหง, ภาพชีวิตจากนวนิยาย (กรุงเทพมหานคร: ดวงกมล, 2518), หน้า 4.

¹³ กฤษฎา อโศกสิน, สัมภาษณ์. 24 มีนาคม 2530.

เป็นเหตุให้เกิดการดำรงชีวิตซึ่ง กฤษณา อโศกสิน ปฏิบัติตามได้อย่างไม่ยุ่งยาก เพราะโดยธรรมชาติของตัวเองนั้นเชื่ออำนาจและโน้มน้าวไปทางนี้อยู่แล้ว ประกอบกับการได้รับการอบรมมาแบบเก่า ถึงแม้ กฤษณา อโศกสิน จะไม่ใช่ นักปฏิบัติธรรมขั้นสูง แต่กฤษณา อโศกสิน ยึดถือหลักความดีงามเหมือนชาวพุทธโดยทั่วไป ปฏิบัติกิจทางศาสนาเท่าที่สภาพแวดล้อมและสังคมเชื่ออำนาจ ปฏิบัติเหมือนชาวพุทธโดยทั่วไป ซึ่งปฏิบัติตัวอยู่ในกรอบของศีลธรรมอันดีงาม สิ่งที่จะขาดเสียมิได้คือ การล่วตมนต์ บูชาพระที่บ้านเป็นกิจวัตร

กฤษณา อโศกสิน ผังใจกับความเชื่อเรื่องกรรมเป็นอย่างมากในทัศนะของ กฤษณา อโศกสิน¹⁴ นั้น เชื่อถือกฎแห่งกรรมในแง่ที่ว่า กฎแห่งกรรมหมายถึงการทำดีได้ดี การทำชั่วได้ชั่วอย่างแน่นอนที่สุด แต่วาระที่กรรมดีและกรรมชั่วจะสนองไม่ตายตัวขึ้นอยู่กับกำลังของกรรม กฤษณา อโศกสินมีความเชื่อเรื่องกรรมเก่าเห็นว่ากรรมเก่ามีอิทธิพลต่อชีวิตมนุษย์ แต่นั่นความสำคัญของกรรมปัจจุบันมากกว่า นั่นก็คือกรรมปัจจุบันมีอิทธิพลเหนือกรรมเก่าอย่างสิ้นเชิง ในบางครั้งการเขียนนวนิยายมีความยุ่งยากในเรื่องความสมจริงของเรื่อง มีข้อขัดข้องเกี่ยวกับการนำเสนอกฎแห่งกรรม เพราะเหตุว่านวนิยายเป็นเรื่องราวในช่วงระยะเวลาหนึ่งของชีวิตที่ผู้แต่งหยิบยกขึ้นมาเสนอ ทำให้พบว่าในวาระที่นวนิยายดำเนินเรื่องไปนั้น กรรมอาจจะยังไม่ทันได้รับกรรมสนอง และอาจจะไม่สนองโดยตรงแต่สนองโดยทางอ้อม

การดำเนินเรื่องของนวนิยายนั้น กฤษณา อโศกสิน มักจะดำเนินเรื่องอยู่ภายใต้กฎแห่งกรรมที่ว่า ทำดีย่อมได้ดี ทำชั่วย่อมได้ชั่ว หนังสือ ประวัตินักเขียนไทย เล่ม 1 ของกรมศิลปากรได้กล่าวถึงประวัติชีวิตการศึกษา การทำงาน การเขียน และผลงานซึ่งเรียบเรียงจากแบบสอบถามเพื่อจัดทำประวัตินักเขียนไทยที่กฤษณา อโศกสิน

¹⁴ กฤษณา อโศกสิน, สัมภาษณ์. 24 มีนาคม 2530.

ตอบกองวรรณคดีและประวัติคำศัพท์ เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2518 และในหนังสือ
นี้ กฤษณา อโศกสิน ได้แสดงทัศนคติในการเขียนหนังสือไว้ว่า

1. ยึดถือความลุ่มจริงและเหตุผล
2. เชื่อในกรรมดีและกรรมชั่วของมนุษย์ นำหลักพุทธคำสั่งนามาประกอบ

การเขียน

3. ไม่มุ่งจะสอนคนอ่าน เพียงแต่แสดงแนวคิดของตน
4. โดยสำนึกว่ามีกลิ่นตัว ได้ทำหน้าที่รับผิดชอบสังคมอยู่แล้ว¹⁵

จะเห็นได้ว่า กฤษณา อโศกสิน ดำเนินเรื่องภายใต้กฎแห่งกรรมมาตลอด
จนกระทั่งปัจจุบัน นวนิยายส่วนใหญ่ของกฤษณา อโศกสิน ไขก๊กล่า ตั๊กแตนของมนุษย์เป็น
แนวคิดหลัก ต่อด้วยกรรมอันเกิดจากกิเลส ตั๊กแตนนั้น ๆ และจบลงด้วยวิบากกรรมเสมอ
เป็นวงล้อแห่งวิญญูะสงสาร เกี่ยวกับแนวคิดเรื่องกิเลสตั๊กแตนนั้น ม.ล. บุญเหลือ
เทพยสุวรรณ ได้กล่าววิจารณ์ผลงานของ กฤษณา อโศกสินไว้ว่า

นวนิยายของกฤษณา อโศกสิน เป็นนวนิยายประเภทถ่ายภาพชีวิต นามปากกาดี
ไม่ทำให้ภาพในเรื่องงดงามเกินชีวิตจริง พยายามแสดงให้เห็นทั้งด้านดีและ
ด้านชั่ว และคนคนหนึ่งมักมีทั้งความดีความชั่วปะปนกันอยู่ โดยเฉพาะใน
เรื่องที่เกี่ยวข้องกับกรรมที่ต้องการให้เห็นว่าชีวิตของคนทั้งหลาย ความใคร่
และความรักจะเข้ามามีส่วนสำคัญไม่เล็กน้อย เลือกชั้นในสังคม¹⁶

จากบทสัมภาษณ์ กฤษณา อโศกสินในนิตยสาร โลกหนังสือ พบว่า กฤษณา
อโศกสิน มักเขียนนวนิยายเกี่ยวกับกิเลส ตั๊กแตนดังจะเห็นจากคำพูดของเธอว่า

¹⁵ กรมศิลปากร, ประวัตินักเขียนไทย เล่ม 1, หน้า 11-17.

¹⁶ ม.ล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, "หัวใจของวรรณคดีไทย" ใน
วรรณไวทยาการ: วรรณคดี, หน้า 100.

ถ้าเพื่อสมมุติว่าสร้างตัวละครขึ้นมาแล้วตัวละครไม่สามารถแสดงอารมณ์ ออกมาอย่างที่เรารู้ใจคือ เช่น เป็นคนดีเกินไป ดิฉันไม่ชอบเขียนเลย ถ้าเมื่อคนอ่านสังเกตเห็นว่าตัวนางเอกคล้าย ๆ เป็นตัวกระต่ายคือมีชีวิตจิตใจ น้อย เป็นคนจริง ๆ น้อย เพราะว่าเป็นคนดีเกินไป ก็เล็กลน้อยไป ดิฉัน ไม่ชอบ ดิฉันชอบเขียนคนกิเลสจัด ๆ ตัดทอนจัด อะไรนี่ชอบมาก... คือมันใส่อารมณ์ของปุกฤษณ์ได้เต็มที่ แล้วก็สนุกกับการที่จะเล่นกับตัวละคร... ไม่เบื่อ... แต่ถ้าตัวละครมีอะไรที่พอตีพอดีน่าสรรเสริญ เราไม่ทราบ จะเข้าไปเล่นยังไง¹⁷

และเมื่อ กฤษณา อโศกสิน ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับความสำเร็จในนวนิยาย แต่ละเรื่องของเธออยู่ที่อะไร กฤษณา อโศกสิน ให้คำตอบว่า

ดิฉันจะลองตอบดูเป็นข้อ ๆ หนึ่ง ดิฉันคิดว่าตัวละครมีชีวิต มีเลือดเนื้อ มีอารมณ์ของปุกฤษณ์ สอง ดิฉันมิได้เอาตัวเองเข้าไปอยู่ในตัวละครหรือ ตัดสินตัวละคร สาม เหตุผลหรือความรู้สึกที่ตัวละครมีต่อตัวละครเป็น เหตุผลหรือความรู้สึกธรรมดาที่มนุษย์จะพึงมีต่อมนุษย์ สี่ ไขว่ทล้นทนทานที่เป็นจริงในชีวิตประจำวันทั่วไป ห้า เรื่องส่วนใหญ่ของดิฉันเป็นนวนิยาย ชีวิตครอบครัว แสดงออกซึ่งปัญหาชีวิตและความโกลาหลต่าง ๆ ใน รัก โกรธ หลง หก แคะคูยกกันปึงของหัวใจและความคิดของตัวละคร ออกมาดีแม้ ข้อสุดท้ายดิฉันคิดว่าอยู่ที่ความเป็นธรรมชาติผู้เขียนมีต่อตัวละคร ทุกตัวของเรา¹⁸

จากข้อความข้างต้นและผู้วิจัยมีโอกาส สัมภาษณ์ กฤษณา อโศกสิน สิ่งพอที่จะสรุปได้ว่า กฤษณา อโศกสิน มักจะเขียนนวนิยายเกี่ยวกับเรื่อง กิเลส ตัณหา ของมนุษย์ ตามด้วยกรรมและจบลงด้วยวิบาก ในลักษณะของกฎแห่งกรรมที่ว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว โดยที่ความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมนี้ฝังรากลึกอยู่ในสำนึกของเธอเป็นเหตุให้ความเชื่อใน

¹⁷ บทสัมภาษณ์ กฤษณา อโศกสิน, โลกหนังสือ ปีที่ 1 ฉบับที่ 6 (ตุลาคม 2511): 11.

¹⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 61.

เรื่อง กฎแห่งกรรมมีไหลพุ่งออกมาโดยไม่มีรู้สึกตัว แสดงให้เห็นว่าอิทธิพลของ พุทธคำสอนในแง่ของ กฎแห่งกรรมส่งผลมายังผลงานของนักประพันธ์ด้วย

จะเห็นได้ว่า นวนิยายสามารถสะท้อนความคิด ความเชื่อถือศรัทธา และ ประสบการณ์ชีวิตของผู้ประพันธ์ได้เป็นอย่างดี จากการศึกษาประวัติชีวิตของ กฤษณา อโศกสิน สามารถเข้าใจแนวคิดหลักของนวนิยายซึ่งได้รับอิทธิพลจากพุทธคำสอน อันได้ผ่านการกลั่นกรอง จากประสบการณ์ชีวิตของเธอเอง สังเกตได้ว่าไม่ว่าในช่วงปี พ.ศ. 2508-2513 กฤษณา อโศกสิน สามารถเขียนนวนิยายที่สะท้อนเกี่ยวกับกิเลสตัณหาของมนุษย์ได้เป็นอย่างดี ที่สุด อันได้แก่ช่วงระยะเวลาที่แต่งนวนิยาย 5 เรื่อง คือ บาปสลาย (2508) เรือนมนุษย์ (2509) น้ำเข้าะทราย (2511) เมียหลวง (2511) และถนนสายเส้นห้า (2519) ซึ่งเป็นระยะเวลาก่อนและหลังการหย่าร้างกับสามีคนแรกคือ นายประพันธ์ ญาณารณพ เล็กน้อย ความล้มเหลวในชีวิตสมรสทำให้ กฤษณา อโศกสิน หันมายึดหลักธรรมใน พุทธคำสอนเป็นที่พึ่งทางใจ อันแสดงถึงอิทธิพลของพุทธคำสอนต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ในฐานะนักประพันธ์ กฤษณา อโศกสิน จึงถ่ายทอดความคิด ความเชื่อถือศรัทธาในหลักธรรม ของพุทธคำสอนลงในงานประพันธ์ของตนเองอันได้แก่ ความเชื่อในเรื่องกรรม กฤษณา อโศกสิน มีความเชื่อในเรื่องกรรมตรงตามนัยแห่งพุทธปรัชญาคือ เชื่อว่าพุทธปรัชญาเป็น กรรมวาที กิริยาวาที กล่าวคือเป็นปรัชญาที่ยืนยันเรื่องกรรมในแง่ของเหตุและผล มีความเชื่อว่าการกระทำทุกอย่างย่อมก่อให้เกิดผลตามมา ทำดีย่อมได้รับผลดี ทำชั่วย่อม ได้รับผลชั่ว และเชื่อว่า กิเลสตัณหาเป็นมูลเหตุให้เกิดกรรม และวิบากกรรมตามมา เป็นวงล้อแห่งวัฏฏะ 3 (กิเลส กรรม วิบาก) และการส่งผลของกรรมดีกรรมชั่วนั้น อาจส่งผลได้ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ในบางโอกาสไม่สามารถส่งผลได้ทันที ทั้งนี้ ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ คือ วัตถุ 4 และคติ 4 อันได้กล่าวแล้วอย่างละเอียดในบทที่ 2

จึงสรุปได้ว่าวรรณกรรมก็คือภาพสะท้อนของชีวิต ไม่นุ่มใดก็นุ่มหนึ่ง หรือ หลายนุ่ม กฤษณา อโศกสิน เลียนแบบชีวิตของปुरुชนทั้งในด้านอารมณ์ ความคิด ตัวละคร หรือประสบการณ์ต่าง ๆ ออกมาเป็นเรื่องราวในรูปแบบของนวนิยาย จึงเป็นเหตุให้ กฤษณา อโศกสิน นำพุทธปรัชญา เรื่องกรรมมาเล่นอในนวนิยายของตน ซึ่งจะวิเคราะห์นวนิยาย 5 เรื่อง ได้แก่เรื่อง บาปสลาย เรือนมนุษย์ น้ำเข้าะทราย เมียหลวง ถนนสายเส้นห้า ต่อไป